ఉపోద్ఘాతం :

ఇంద్రుడు అడపా తడపా ప్రాణసంకటంలో పడుతూ ఉండేవాడు. రంభ, ఊర్వశి, తిలోత్తమ, నాట్యంలో పోటీపడి నేను గొప్ప అంటే నేను గొప్ప అని నోటితో యుద్ధానికి దిగేవారు. అల్లాంటి అత్యవసర పరిస్థితుల్లో ఇంద్రుడు ఏ భూలోక చక్రవర్తినో నిపుణిడిగా నియమించి అతని అభిప్రాయం కోరేవాడు. భూలోక చక్రవర్తికి, విదేశీ నిపుణిడికిలాగా గ్లామర్, శంఖంలో పోసిన నీటికి లాగా అతని తీర్పుకి విలువ ఉంటాయి. లేదూ,అప్సరసలు ముగ్గురిలో ఎవరు అలిగి శాపం ఇచ్చినా నిపుణుడు మట్టి కొట్టుకు పోతాడు. కోతి కోసం, నిప్పు లోంచి జీడి పిక్కలు తీసిన పిల్లిలాగా చెయ్యి కాల్చుకుంటాడు. ఆ వినోదం వెయ్యి కళ్లతో ఇంద్రుడు చూసి ఆనందించవచ్చు. ఇంద్రుడికి పోయేది లేదు.

నిపుణులలో కొందరు పులి చర్మం కప్పుకున్న గాడిదలాగా, నైపుణ్యం లేకుండా నిపుణులుగా చెలామణి అయ్యే పెద్ద మనుషులుంటారు. ఉప్పు కప్పురములలాగా వీళ్లు, నిజమైన నిపుణులు ఒక్కలాగా ఉంటారు. మరి కొందరు నిపుణులు పక్షపాత బుద్ధితో, ప్రాంతీయ తత్వాలతో, ముఠా రాజకీయలతో సత్యాన్ని వధించి, అబద్ధాన్ని అందంగా చెప్తారు. పురుషులలో పుణ్య పురుషులు వేరయినట్టు నిపుణులందు, నిజాయితీ పరులు వేరు. కంచు మ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా? మ్రోగదు. కనుక మన దేశంలో వీరికంత రాణింపు లేదు.

నిపుణుల గురించి రక రకాల కథలు ఒక మోస్తరు ఉద్యోగస్థులు కల్సుకున్నప్పుడు వినవస్తుంటాయి. ఆ కథలు కొన్ని నేను వినటం అన్ని కథలలోను ఒక జెనరల్ పాటర్న్ గుర్తించటం జరిగింది. అందుకని ఈ కథలు ప్రత్యేకించి ఎవర్ని మనస్సులో పెట్టుకుని వ్రాయలేదు. అందర్నీ మనసులో పెట్టుకుని మాత్రమే వ్రాసాను. పేర్లు, స్థలాలు అన్నీ కల్పితాలు. అతిశయోక్తులని అలంకార ప్రాయంగా వాడాను.

మన దేశంలో నిపుణులు నిజంగా లేరని, వాళ్లు గొప్ప నివేదికలు తయారు చెయ్యటం లేదని, వాటికి ప్రభుత్వం గౌరవం ఇవ్వటం లేదని నా అభిప్రాయం కాదు. ఈ కథలు నాణానికి రెండో వైపు మాత్రమే చూపిస్తాయి.

సామ్యం భోధ అను సత్యం వధ కథ

ధోరమ్ రుమతో కబుర్లు చెప్తున్నాడు. అంతకంటె ధోరమ్, రుమని చూస్తున్నాడు. రుమ కబుర్లు చెప్తోంది అనటం నిజానికి దగ్గరగా ఉంటుంది. ధోరమ్‌కి రుమంటే సొందేష్ అంత ఇష్టం. సొందేష్ తింటూ రుమని చూడటం అంతకంటే ఇష్టం. రుమకి ధోరమ్‌కి గల పలుకబడి, అధికారం అంటే ఇష్టం. అవి తన కోసం, తన వాళ్ల కోసం వాడుకోడం మరీ ఇష్టం. రుమ చేస్తున్న ఉద్యోగానికీ, ఆమెకున్న అర్హతలకీ పోలిక లేదు. అల్లాగే ధోరమ్ వయస్సుకీ అతనికున్న కోరికలకీ కూడా పోలిక లేదు. ధోరమ్‌కి మంత్రి పదవుంది. రుమకి వయస్సు, అందం ఉన్నాయి. అవి వాడుకోడానికి ఇద్దరికీ అభ్యంతరం లేదు. అందుకని రుమ, ధోరమ్‌కి దక్కితే ఆమె చేస్తున్న ఉద్యోగం ఆమెకు దక్కింది.

రుమ కబుర్లాపి 'ఏం చెప్తున్నాను?' అని అడిగింది. ధోరమ్‌కి ఆ ప్రశ్నకి జవాబు తెలియదు. కాని ప్రతి ప్రశ్నకి జవాబు చెప్పేవాడు మంత్రి పదవిలో ఎక్కువ రోజులు నిలబడలేడు. అతనిన్ని మైళ్లు రుమ కబుర్లు విని ప్రశ్నలకి జవాబు చెప్పటానికి రాలేదు. రుమ అతని చిరాకు గుర్తించి లోపలికి వెళ్లి ప్లేటులో సొందేష్ పెట్టి తీసుకువచ్చింది. ఆ ముక్కలు నోటి కందిస్తూ ధోరమ్‌తో "మా అక్కయ్య కొడుకు బొరుణ్ అయిదేళ్ల క్రితం, అంటే లోస్ట్ సెలక్షన్స్‌లో, ఒసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్‌గా ఉద్యోగం వేయించినప్పటినుంచి ప్రొమోషన్ లేకుండా అల్లాగే ఉండి పోయాడు. ఆ విషయమే ఇందాక మీతో చెప్తున్నాను" అంది.

'అక్కడున్న ప్రొఫెసర్లు, ప్రిన్సిపాల్, ఎవరూ రిటైరవలేదు. కనీసం చచ్చిపోలేదు. మరి బొరుణ్‌కి ప్రొమోషన్ రమ్మంటే ఎలా వస్తుంది?' అని ధోరమ్ ధర్మ సందేహం వెలిబుచ్చాడు.

'దేశంలో ఇన్ని కొత్త ఇంజినీరింగ్ కాలేజీలు పెడుతున్నారు కదా! అల్లాంటప్పుడు మన రాష్ట్రంలో మరొకటి పెడ్తే ఏం పోతుంది?' అని ప్రశ్నించింది రుమ.

కొత్త కాలేజీ పెట్టినా బొరుణ్‌కి ప్రిన్సిపాల్ ఉద్యోగం రావాలంటే చాలా కష్టం. ఎన్నో గండాలున్నాయి. ఎంతో కథ నడవాలి. ధోరమ్‌కి ఇవన్నీ గుర్తుకొచ్చి మౌనం వహించాడు. రుమ మూతి ముడుచుకుంది, లోపలికి వెళ్లి అమృతాంజనం తెచ్చుకుంది. కణతలకి

రుద్దుకుంటూ కూర్చుంది. దాని అర్థం ధౌరమ్‌కి తెలుసు. అన్నిమైళ్ళు ప్రయాణం చేసి వచ్చి వృధాగా వెనక్కి వెళ్లిపోటం అతని కిష్టం లేదు. సరేనన్నాడు. వెంటనే రుమ సబ్బుతో మొహం కడుక్కుని పౌడరేసుకునొచ్చి అతని వళ్లో వాలిపోయింది.

ధౌరమ్ ఘోష్ స్వంత ఊరు కాస్త పేరున్న పెద్ద ఊరు. ఆ ఊరువారంతా 'మా ఊరుని రాష్ట్రానికి రాజధాని చేయమని అడుగుతున్నామా? యూనివర్సిటీ పెట్టమని గొంతెమ్మ కోరిక కోరుతున్నామా? ఏం పెద్ద కోర్కె మాది! వో చిన్న ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ పెట్టమంటున్నాం. మీరివ్వకపోతే మేము ప్రైవేటు కాలేజి పెట్టుకుంటాం' అంటూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మీద వత్తిడి తెచ్చారు. అల్లా వత్తిడి పెట్టమని ధౌరమ్ ఘోష్ సలహా ఇచ్చాడు. ధౌరమ్ ఘోష్‌కి ధర్మమూర్తన్న పేరుంది. అబద్ధం ఆడడన్న అపవాదుంది. వీటన్నింటికి మించి రాష్ట్ర శాసనసభలో మంత్రి పదవీ, ఆ పేరున్న ఊళ్లో ధరలు పెరిగే, కొద్ది భూములూ ఉన్నాయి. సాంకేతిక విద్యామంత్రి, ఇంకో ఊళ్లో అతని మేనల్లుడి చవిటి పఱ్ఱ మీదుగా ధౌరమ్ ఘోష్ రోడ్డు వేయించే షరతు మీద ఆ ఊళ్లో ఇంజినీరింగ్ కాలేజీ పెట్టడానికి ఒప్పుకున్నాడు.

మంత్రులు తల్చుకుంటే పన్లాగుతాయా! వెంటనే కమిటీలు వేసారు. ధౌరమ్ ఘోష్ ఊరు నెన్నుకున్నారు. బౌరుణ్ గుప్తాకి ప్రిన్సిపాల్ ఉద్యోగం ఇచ్చారు. అట్టహాసంగా ముఖ్యమంత్రి చేత దానికి శంఖుస్థాపన చేయించి ప్రధానమంత్రి పేరుపెట్టారు.

ఆపైన కాలేజి కట్టడానికి స్టూడెంట్లు వాడటానికి కావలసిన నీళ్లేవి? అన్న ప్రశ్న వచ్చింది. 'ప్రపంచం అంతా గ్రౌండు వాటర్ అంటూ గంగవెర్రు లెత్తుతున్నారు. కనుక దాన్ని టాప్ చేద్దాం' అనుకున్నారు. 'అంతర్జాతీయ భూగర్భ జల దశాబ్దం'కి చెందిన పెద్దలు ఆ నిర్ణయాన్ని హర్షించారు. గొట్టాల్దించారు. నీళ్లు తోడారు. షొబాష్ అంటే షొభాష్ అనుకున్నారు.

ఇల్లా ఉండగా ఒక రోజు కాలేజీ చూడ్డానికి వచ్చిన ఓ రైల్వే ఉద్యోగి మాటల్లో 'ఈ నీళ్లు మేము స్నానానికి కూడా పనికి రావని 1930 లో వదిలేసామే!' అంటూ ఆశ్చర్యపోయాడు.

'అప్పుడు భూగర్భ జల దశాబ్దం జరుగుతూ ఉండక పోవటం చేత కాబోలు' అన్న అనుమానం వెలిబుచ్చాడు బౌరుణ్ గుప్తా.

'కాదు. ఆ నీళ్లు ఎక్కడో మురుగు నీటితో కలుషిత మౌతున్నాయని మా నిపుణులన్నారు. మీరు నీటిని బోయోకెమిస్టు చేత పరీక్షింప చేసారా?' అని అడిగాడు.

'చేయించా. బాగానే ఉన్నాయన్నారు' అని రైల్వే ఉద్యోగికి సమాధానం చెప్పి పంపించేసి, అర్జెంటుగా ఆ మర్నాడు ఆ నీటిని పరీక్షకు పంపాడు బౌరణ్‌గుప్తా. అవి కలుషితమైన నీళ్లే నన్నాడు పరీక్షకుడు. బౌరుణ్ వెళ్లి ధౌరమ్ దగ్గర మొత్తుకున్నాడు. ధౌరమ్ 'మాయాబజారు'లో శ్రీ కృష్ణుడిలా చిరునవ్వు నవ్వాడు, 'పోవయ్యా మొషాయి! నువ్వు మరీ పిరికివాడివి. ప్రిన్సిపాల్‌గా ఉండటానికెల్లా పనికొస్తావ్! ఇల్లా అయితే విద్యార్థులు ప్రతి రెండు రోజులకీ ఒకసారి స్ట్రైయిక్, వారానికో ఘోరావో చేస్తారు. ఇండియాలో పారిశుధ్యం తక్కువై మనుషులు చస్తూ ఉంటే ఈ జనభా ఇంతిలా పెరిగేది కాదు. అంటే ఏమిటి? మనం అందరం గొప్ప ఇమ్యూనిటిగల వాళ్లం అన్నమాట. పైగా వయస్సులో ఉన్న విద్యార్థులు రాళ్లు తిని అరిగించుకోగల వాళ్లు. వాళ్లకీ నీళ్లో

లెక్కా? నీకు మరీ అంత భయమైతే మీ ఇంట్లో నీళ్లు కాచుకుని తాగండి' అని గట్టిగా మందలించాడు.

బొరుణ్ అక్కడ నీళ్లు నమిలాడు. కాని ఇంటికి వెళ్లాక నీళ్లు కాచుకుని మరీ తాగాడు. కాలేజీ పెట్టాక ఎంతమందో తలిదండ్రులు తమ కొడుకు ఇంజినీర్లు కావాలనే కోరికతో వాళ్లనీ ఊరు పంపుతూ వచ్చారు. విద్యార్థులానీరు తాగుతూ వచ్చారు. ఆరోగ్యవంతులు కనుక ధారమ్ ఘోష్ నమ్మకం నిలబెట్టారు. ఎక్కడైనా ఒకళ్లకో ఇద్దరికో పచ్చకామెర్లు, టైఫాయిడ్, డిసెంట్రీ పట్టుకున్నా ఊళ్లో హోటళ్లు వాటికి జన్మస్థలాలుగా అనుకునేవారు.

కాలేజీ పెట్టిన అయిదో ఏడు మాత్రం వంద మందికి ఉన్నట్టుంది పచ్చకామెర్లు వచ్చాయి. దాంతో అందరికి కాచిన నీళ్లివ్వటం, ఉడకేసిన కూరలు పెట్టడం మొదలు పెట్టారు. జబ్బుపడ్డ వంద మందిలో ఒకడికి పరిస్థితి విషమించి పెద్దాసుపత్రికి తరలిస్తుంటే చచ్చిపోయాడు. విద్యార్థులు అంతదాకా 'ఏం భయం లేదంటూ' ఆలస్యం చేసిన హాస్టలు డాక్టరు మీద విరుచుకు పడ్డారు. అందుకని ఆ డాక్టరు, ప్రిన్సిపాలు కూడబలుక్కుని మిగిలిన రోగులకి నెల రోజులు సెలవిచ్చి ఇళ్లకి పంపించేసారు. అది చూసి, కొందరు విద్యార్థులు, వాళ్ల అమ్మలు పెట్టే అప్పచ్చులు, వాళ్ల వీధిలో ఉంటూ తమ హృదయాల్లో దీపాలు వెలిగించిన అమ్మాయిలు గుర్తుకొచ్చి 'మాకూ సెలవియ్యండి మేము ఇంటికి పోతాం' అన్నారు. అందరూ ఇంటికి వెళ్తే కాలేజి మూసెయ్యాల్సి వస్తుందనీ, అప్పుడు నీటి మాట బయటికి వస్తుందనీ బొరుణ్ గుప్తా భయపడ్డాడు. అందుకుని సెలవివ్వలేదు.

విద్యార్థులకి అత్యవసరమైన పరిస్థితుల్లో బుర్ర పాదరసంలా పన్చేస్తుంది. మెస్సు నుంచి పసుపు తీసుకుని నీళ్ళలో కలిపి ఆ నీళ్ళు సీసాల్లో తీసుకువెళ్లి 'మాకు జబ్బుచేసింది. కావాలంటే మా మూత్రం పరీక్షించండి' అన్నారు. వాళ్ళకి నిజంగా ఏమైనా అయితే లేచేది తన టాపుగాని మరోళ్ళది కాదని గుర్తెరిగి డాక్టరు 'చూస్తేనే తెలుస్తోంది. పరీక్షించనక్కరలేదు' అంటూ వాళ్ళను రోగుల పట్టికలోకి జేర్చేసాడు. మెస్సులో పసుపుకి కొదవ లేకపోవటంచేత కాలేజీలో సగానికి సగంపైన విద్యార్థులకి మరో నాలుగు రోజుల్లో జబ్బు చేసింది. ప్రిన్సిపాల్‌కి కాలేజీ మూసెయ్యక తప్పలేదు.

పత్రికలు తమ అయిదో పేజీలో ఫలానా కాలేజీ పచ్చకామెర్లరోగం కారణంగా మూసేసారన్న చిన్న వార్త ప్రచురించాయి. అది చూసిన రైల్వేవాళ్ళలో కొందరు 'అందులో ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమీ లేదని, ఆ నీళ్ళు కలుషితమైనవి' అంటూ సంపాదకులకి ఉత్తరాలు వ్రాశారు. ఆ మర్నాడు ఆ నీళ్ళను ఆ కాలేజీ అధికారులు విద్యార్థులకి తాగే నీరుగా ఇవ్వటాన్ని పేరెంట్స్ నిరసిస్తూ సంపాదకుల కుత్తరాలు వ్రాశారు. సంపాదకులు సంపాదకీయాలు వ్రాసారు. 'అయిదేళ్ళగా విద్యార్థులు తాగుతున్నారు. కాని ఎప్పుడైనా ఇల్లా జరిగిందా? ఈసారే ఇల్లా జరిగింది. మేము కమిటీని వేసి అమి తుమి తేలుస్తాం' అన్నారు కాలేజి అధికారులు.

కాని ఎన్నికల్లో ధారమ్ ఘోష్‌తో పోటీ చేసి ఓడిపోయిన రోయ్ ఊరుకోలేదు. మొషాయి ఘోష్‌కి విషయం మొదటి నుంచి తెలుసనీ, తెలిసే ఊరుకున్నాడనీ, ఆ కాలేజి పెట్టడంవల్ల

అతగాడి స్థలాలకి ధరలు పలికాయని దుమ్ము లేవదీసాడు. ఎసెంబ్లీలో ప్రశ్నలు వేసారు. పార్లమెంటులో ప్రశ్నలు వేసారు. కేంద్రం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని వెనకేసుకు వచ్చింది.

దానికి నిరసనగా సుమిత్రా భౌటర్జీ నిరసవ్రతం మొదలుపెట్టింది. ధౌరమ్ ఘోష్ సింహాసనం కదలటం మొదలు పెట్టింది. అతన్ని రక్షించాల్సిన బాధ్యత ముఖ్యమంత్రికి పట్టింది. కాని ప్రజల విశ్వాసం కూడా పోగొట్టుకోకూడదు కదా! అందుకని ఈ విషయం పరిశీలించడానికి ప్రొఫెసర్ ముఖర్జీని నియమిస్తామని ప్రకటించాడు. ఘోష్‌కి భయం. దానివల్ల ముఖ్యమంత్రి పట్ల కోపం కలిగాయి. ఘోష్‌కి వెనకాతల పది మంది సభ్యుల బలం వుంది. అందుకని వాళ్ళతో సహా వెళ్ళి అపొజిషన్ బెంచీల్లో కూర్చుంటానని ముఖ్యమంత్రిని బెదిరించాడు. ఘోష్ అల్లా చేస్తే శాసనసభలో ముఖ్యమంత్రికి మెజారిటీ పోతుంది. అది పోతే పోయింది. దాంతోపాటు ముఖ్యమంత్రి పదవి పోతుంది. అది ముఖ్యమంత్రి కిష్టం లేదు. అందుకని 'నీకేం భయం లేదు చూస్తూ వుండు' అంటూ ధౌరమ్ ఘోష్‌కి కబురు పెట్టాడు.

ధౌరమ్ ఘోష్ భయపడటం సహజమే! ఎందుకంటే ప్రొ.ముఖర్జీ 'వాటర్ బార్న్ డీసీజెస్' లో అంటే నీటి ద్వారా సంక్రమించే జబ్బుల విషయంలో ఘనుడు. ఆయన అందులో పి.హెచ్.డి. చేసాడు. ఆయనదగ్గర అయిదురుగు ఆ విషయంలో పి.హెచ్.డి.లు తీసుకున్నారు. ఆయనకావిషయంలో అంతర్జాతీయ ఖ్యాతి వుంది. అందుకని ఘోష్ భయపడ్డాడు.

అయితే ఘోష్‌కి తెలియని విషయ మొకటుంది. ప్రొ. ముఖర్జీ మొదట్లో తన మెరిట్‌ని చాలా రోజులు నమ్ముకున్నాడు. కాని ప్రొఫెసర్‌షిప్ రాలేదు. తరువాత మెరిట్‌ని వదిలేసి ముఖ్యమంత్రిని నమ్ముకున్నాడు. అప్పుడొచ్చింది ప్రమోషన్. అందుచేత అతను ముఖ్యమంత్రికి ఋణపడి వున్నాడు.

ప్రొ. ముఖర్జీ మూణ్ణెల్లపాటు ఆ నీటిని పరిశీలించి, ఆ జబ్బుని పరిశోధించి, తన నివేదిక తయారు చేసారు. 'ఆ జబ్బు ఏమిటో తెలియదు కాని, పచ్చకామెర్లు కాదు. అది దేని ద్వారా వస్తుందో తెలియదు కాని నీటి ద్వారా కాదు. ఇది చాలా ఆశ్చర్యకరమైన విషయం. అందుచేత మా యూనివర్శిటీలో, ఈ విషయం గురించి త్వరలో విరివిగా పరిశోధనలు మొదలుపెడ్తాం' అంటూ దాంట్లో వ్రాసాడు.

ఆపైన ధౌరమ్ ఘోష్ వెంటనే ఆ కాలేజీలో వాటర్ ట్రీట్‌మెంట్ ప్లాంట్ పెట్టకపోతే పరువు దక్కదని చెప్పాడు. ఘోష్ ముఖ్యమంత్రితో చెప్పాడు. ప్రజా విశ్వాసం చూరగొనాలనే దృక్పథంతో ఆ కాలేజీకి, అవసరం లేకపోయినా ఓ ట్రీట్‌మెంట్ ప్లాంట్ శాంక్షన్ చేస్తున్నట్టు ముఖ్యమంత్రి ప్రకటించి అది కట్టేపని అయిన వాళ్లకప్పగించాడు.

ఘోష్ ఆ కాలేజీ ద్వారా తను పొందిన లాభం మనసులో పెట్టుకుని వో అయిదు వేలు ఆ ప్లాంట్‌కి విరాళం యిచ్చాడు. ఆపైన 'నేనెప్పుడూ మీ మనిషినే' అన్నాడు ఆ ఊరి వాళ్ళతో. విద్యార్థులు కాలేజీ తెరిచాక ఘోష్‌కి సన్మానం చేసి చప్పట్లు కొట్టారు.

-ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక, 73

★